

Parastās tiesas - Ungārija

Šajā nodaļā sniegta informācija par vispārējās piekritības tiesu organizāciju Ungārijā.

Vispārējās piekritības tiesas – ievads

Civilās tiesvedības sistēma

Pirmās instances tiesas

Rajonu tiesas un vispārējās tiesas

Rajonu tiesas (*jársbírószágok*) izskata visas lietas, kas saskaņā ar tiesību aktiem nav vispārējo tiesu kompetencē.

Vispārējās tiesas (*törvényszékek*) pirmajā instancē izskata šādas lietas:

- prasības par īpašumtiesībām, kurās prasības summa pārsniedz 30 miljonus Ungārijas forintu (aptuveni EUR 106 000), izņemot, ja prasība ir iesniegta kopā ar laulības šķiršanas pieteikumu;
- lietas par autortiesībām un saistītām tiesībām, kā arī rūpnieciskā īpašuma tiesību aizsardzību;
- prasības par tāda kaitējuma atlīdzināšanu, kurus nodarījušas personas, kuras rīkojas oficiālā statusā saskaņā ar valsts pārvaldes pilnvarām;
- prasības, kas saistītas ar preču starptautiskajiem pārvadājumiem vai pārvadājuma līgumiem;
- prasības izpildīt civiltiesību prasības, kas rodas personisku tiesību aizskārumu rezultātā, tostarp prasības par kompensāciju par šādu aizskārumu, ja tas nodarīts ar šādu prasību vai tās laikā;
- ar vērtspapīriem saistītas prasības;
- prasības par neslavas celšanu;
- noteiktus tiesību aktos norādītus komerciesību strīdus:
 1. prasības par lēmuma atcelšanu, ar ko reģistrēts uzņēmums;
 2. prasības noteikt, ka dibināšanas līgums vai biedrības statūti nav spēkā, vai novērst to spēkā stāšanos;
 3. prasības pārskatīt uzņēmumu asociāciju lēmumus;
 4. prasības saistībā ar dalību asociācijās – starp dalībniekiem (bijušajiem dalībniekiem) un uzņēmumu asociācijām, kā arī starp dalībniekiem (bijušajiem dalībniekiem);
 5. prasības par būtiskas līdzdalības iegūšanu;
 6. prasības saistībā ar izmaiņām noteikumos par ierobežotas atbildības akciju turētāju atbildību;
- noteiktas prasības saistībā ar reģistrētām organizācijām, kas nav kvalificējas kā uzņēmumu apvienības:
 1. prasības, ko pret šīm organizācijām ceļ par to tiesisko uzraudzību atbildīgās iestādes;
 2. prasības saistībā ar dalību organizācijās – starp dalībniekiem (bijušajiem dalībniekiem) un uzņēmumu apvienībām, kā arī starp dalībniekiem (bijušajiem dalībniekiem);
- prasības par finansēšanas līgumiem, kas noslēgti ar veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem;
- prasības par faktu atzīšanu lietās, kurās prasības priekšmeta vērtība pārsniedz iepriekš minēto apmēru;
- prasības par negodīgiem līgumu noteikumiem;
- prasības atlīdzināt kaitējumu, kas radīts saistībā ar pušu tiesībām uz taisnīgu un savlaicīgu lietas izskatīšanu tiesā;
- prasības, kas ar tiesību aktiem nodotas vispārējo tiesu kompetencē;

- ja viens no prasītājiem ir vispārējās tiesas kompetencē, lietu izskata vispārējā tiesa.

Otrās instances tiesas

Vispārējās tiesas (*törvényszékek*): izskata rajonu tiesu pirmās instances kompetencē ietilpstošas lietas, kā arī administratīvo un darba tiesu izskatītās lietas.

Reģionālās apelācijas tiesas (*ítélőtáblák*): izskata vispārējo tiesu pirmās instances kompetencē ietilpstošas lietas.

Kūrija (*Kúria*): izskata lietas, ko tai nodod reģionālās apelācijas tiesas. Izskata arī lietas, kurās nolēmumu pirmajā instancē ir pieņēmusi vispārējā tiesa un kurās iesaistītās puses un to likumīgie pārstāvji kopīgi pieprasa lietas izskatīšanu Kūrijā – gadījumos, kad apelācija pamatota ar materiālo tiesību pārkāpumu. Prasības par īpašumtiesībām Kūrija var izskatīt tikai gadījumos, kad prasījuma apmērs pārsniedz HUF 5 000 000 (aptuveni EUR 1840).

Kūrija turklāt pieņem nolēmumus par ierosinājumiem veikt pārbaudi (*felülvizsgálati kérelem*).

Tiesu sastāvs

Pirmās instances tiesas sastāvā parasti ir **viens tiesnesis**, bet tiesību aktos paredzētu lietu izskatīšanai tiesas sastāvā ir **viens profesionāls tiesnesis un divi piesēdētāji**, kas veido **trīs locekļu kolēģiju**. Piesēdētājiem procesā ir tādas pašas tiesības un pienākumi kā profesionālajam tiesnesim. Tomēr tikai profesionālie tiesneši ir tiesīgi izskatīt lietas viena tiesneša sastāvā un darboties kā kolēģiju priekšsēdētāji.

Otrās instances tiesu (vispārējo tiesu un reģionālo apelācijas tiesu) sastāvā ir **trīs profesionāli tiesneši**.

Kūrija lietas **pārsūdzības** kārtībā izskata **trīs** (bet noteiktos gadījumos, kad tas pamatotas ar lietas sarežģīto raksturu, **piecu**) **profesionālu tiesnešu** sastāvā.

Tiesas piekritība

Vispārējā piekritība: Ja lieta nav ekskluzīvi piekritīga nevienai citai tiesai, lietu izskata tiesa, kurai tā ir piekritīga pēc atbildētāja pastāvīgās dzīvesvietas. Tiesību aktos ir noteikti papildu noteikumi par piekritību (piem., ja nav pastāvīgas adreses, piekritību nosaka pēc atbildētāja dzīvesvietas).

Papildus vispārējiem piekritības noteikumiem tiesību aktos turklāt ir paredzēti īpaši piekritības pamati (alternatīvā piekritība, ekskluzīvā piekritība).

Pēc **alternatīvās piekritības** gadījumos, kad nav norādīta ekskluzīva piekritība, prasības pieteicējs var pēc savas izvēles sākt tiesvedību tiesību aktos norādītā citā tiesā, nevis vispārējās piekritības tiesā (piem., prasības par bērna aizgādības tiesībām var celt arī tiesā, kurai ir piekritība pēc bērna pastāvīgās dzīvesvietas, un prasības par kaitējuma atlīdzību var celt arī tiesā, kurai ir piekritība pēc vietas vai apgabala, kur tika radīts kaitējums u.t.t.).

Pēc **ekskluzīvās piekritības** lietu var izskatīt tikai konkrētā tiesā.

Krimināllietu tiesvedības sistēma

Pirmās instances tiesas

Kriminālprocess parasti ir **rajonu tiesu** kompetencē.

Tomēr **vispārējās tiesas** ir tiesīgas izskatīt šādas lietas:

1. noziedzīgi nodarījumi, par kuriem piemēro cietumsodu līdz 15 gadiem vai mūža ieslodzījumu;
2. noziedzīgi nodarījumi pret valsti (Kriminālkodeksa X sadaļa);
3. noziegumi pret cilvēci (Kriminālkodeksa XI sadaļa);
4. savvērestība, lai izdarītu slepkavību, nonāvēšana (Kriminālkodeksa 166. panta 3. un 4. daļa), slepkavība, kas izdarīta stipra psihiska uzbudinājuma stāvoklī (Kriminālkodeksa 167. pants), smagi miesas bojājumi, kas bīstami dzīvībai vai izraisa nāvi (Kriminālkodeksa 170. panta 6. daļa un 7. daļas trešais teikums), nolauptšana (Kriminālkodeksa 175.A pants), cilvēku tirdzniecība (Kriminālkodeksa 175.B pants), noziedzīgi nodarījumi, ar ko pārkāpj medicīniskās iejaukšanās un pētniecības noteikumus un tiesības uz medicīnisko pašnoteikšanos (Kriminālkodeksa XII sadaļas II nodaļa);
5. noziedzīgi nodarījumi pret vēlēšanu, referendumu, tautas iniciatīvu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu norises kārtību (Kriminālkodeksa 211. pants), klasificētu datu ļaunprātīga izmantošana (Kriminālkodeksa XV sadaļas III nodaļa), amatnoziegumi (Kriminālkodeksa XV sadaļas IV nodaļa), vardarbība pret personu, kas ir starptautiski aizsargāta

- (Kriminālkodeksa 232. pants), ieslodzīto dumpji (Kriminālkodeksa 246. pants), starptautiskas tiesas darbības traucēšana (Kriminālkodeksa 294.B pants), noziegumi pret (starptautisko) tiesu varu (Kriminālkodeksa XV sadaļas VII un VIII nodaļa);
6. terorisms (Kriminālkodeksa 261. pants), starptautisko ekonomisko ierobežojumu pārkāpšana (Kriminālkodeksa 261. /A pants), gaisa, dzelzceļa, jūras vai sauszemes transportlīdzekļu vai liela preču apjoma pārvadāšanai piemērotu transportlīdzekļu sagrābšana (Kriminālkodeksa 262. pants), līdzdalība noziedzīgā organizācijā (Kriminālkodeksa 263. /C pants);
 7. militāro preču un pakalpojumu, kā arī divējāda lietojuma preču ļaunprātīga izmantošana (Kriminālkodeksa 263./B pants), iekšējās informācijas izmantošana (Kriminālkodeksa 299./A pants), krāpšanās ar kapitāla ieguldījumiem (Kriminālkodeksa 299./B pants), finanšu piramīdu organizēšana (Kriminālkodeksa 299./C pants), noziedzīgi iegūtu finanšu līdzekļu legalizēšana (Kriminālkodeksa 303. pants);
 8. publiska apdraudējuma izraisīšana, radot ievērojamus vai nopietnus finanšu zaudējumus (Kriminālkodeksa 259. panta 2. daļas b) punkts); komunālo pakalpojumu darbības traucēšana, radot ievērojamus vai ārkārtējus finanšu zaudējumus (Kriminālkodeksa 260. panta 3. un 4. daļa); noziedzīgi nodarījumi, izmantojot datorsistēmas un to datus un radot ievērojamus vai nopietnus zaudējumus (Kriminālkodeksa 300./C panta 4. daļas b) un c) punkti); nodokļu krāpšana un uzraudzības vai revīzijas pienākumu neizpilde saistībā ar nodokļu krāpšanu, atraujot ieņēmumus ievērojamus vai nopietnos apmēros (Kriminālkodeksa 310. panta 4. daļas a) punkts, 5. daļas a) punkts un 6. daļa, kā arī 310./A pants), skaidras naudas aizvietojošu līdzekļu ļaunprātīga izmantošana, radot ievērojamus vai ļoti lielus zaudējumus (Kriminālkodeksa 313./C panta 5. daļas a) punkts un 6. daļa), liela apmēra vai ārkārtēji augstvērtīgas mantas zādzība (Kriminālkodeksa 316. panta 6. daļas a) punkts un 316. panta 7. daļa) un piesavināšanās (Kriminālkodeksa 317. panta 6. daļas a) punkts un 317. panta 7. daļa); krāpšana, radot ievērojamus vai ārkārtējus zaudējumus (Kriminālkodeksa 318. panta 6. daļas a) punkts un 318. panta 7. daļa); finanšu līdzekļu nelikumīga piesavināšanās, radot ievērojamus vai ārkārtējus zaudējumus (Kriminālkodeksa 319. panta 3. daļas c) un d) punkti); nolaidība finanšu līdzekļu pārvaldībā, radot lielus vai nopietnus zaudējumus (Kriminālkodeksa 320. panta 2. daļa), laupīšana (Kriminālkodeksa 321. panta 4. daļa b) punkts) un liela mēroga vai augstas vērtības izlaupīšana (Kriminālkodeksa 322. panta 3. daļas a) punkts); vandālisms, radot lielus vai ārkārtējus zaudējumus (Kriminālkodeksa 324. panta 5. daļa un 6. daļa); liela apmēra vai ārkārtēji vērtīgas zagtas mantas pieņemšana (Kriminālkodeksa 326. panta 5. daļas a) punkts un 326. panta 6. daļa); autortiesību un ar to saistīto tiesību pārkāpumi, radot lielus vai ārkārtējus finansiālus zaudējumus (Kriminālkodeksa 329./A panta 3. daļa) un ar rūpniecības patentu likumu aizsargātu tiesību pārkāpumi (Kriminālkodeksa 329./D panta 3. daļa);
 9. militārajos tiesību aktos noteiktie noziedzīgie nodarījumi.;
 10. komunistiskie noziegumi un noziegumi, kam nepiemēro noilgumu saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, kā noteikts tiesību aktos par kriminālatbildību par noziegumiem pret cilvēci un par saukšanu pie atbildības par noteiktiem komunistiskās diktatūras laikā izdarītiem noziegumiem un noilguma nepiemērošanu šādiem noziegumiem.

Tiesu **piekritību** principā nosaka pēc **noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas** vietas.

Ja apsūdzētais izdarījis noziedzīgus nodarījumus, kas ir piekritīgi citām tiesām, lietu izskata **vispārējā tiesa**.

Otrās instances tiesas

Vispārējās tiesas: izskata rajonu tiesu pirmās instances kompetencē ietilpstošas lietas.

Reģionālās apelācijas tiesas: izskata vispārējo tiesu pirmās instances kompetencē ietilpstošas lietas.

Kūrīja: izskata reģionālo apelācijas tiesu kompetencē ietilpstošas lietas, ja nolēmums ir pārsūdzams.

Trešās instances tiesas

Reģionālās apelācijas tiesas: izskata vispārējo tiesu otrajā instancē izskatītās lietas.

Kūrīja: izskata reģionālo apelācijas tiesu otrajā instancē izskatītās lietas.

Tiesu sastāvs

Gadījumos, kad par noziedzīgu nodarījumu ir paredzēts cietumsods uz astoņiem vai vairāk gadiem, **rajonu tiesas lietas izskata koleģiāli viena profesionāla tiesneša un divu piesēdētāju sastāvā**. Pārējos gadījumos lietas izskata viena tiesneša sastāvā.

Vispārējās tiesas arī pirmajā instancē lietas izskata **koleģiāli viena profesionāla tiesneša un divu piesēdētāju sastāvā**.

Lietas **otrajā vai trešajā instancē tiesas izskata koleģiāli trīs profesionālu tiesnešu sastāvā**. Kūrīja lietas izskata **koleģiāli trīs vai piecu profesionālu tiesnešu sastāvā**.

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Dalībvalstis, kas ir atbildīgas par nacionālā satura lapu pārvaldību, atjaunina daļu šīs tīmekļa vietnes satura, ņemot vērā Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības. Ja vietnē ir saturs, kurā vēl nav atspoguļota Apvienotās Karalistes izstāšanās, tas ir bez nolūka un tiks labots.

Lapa atjaunināta: 30/10/2019